

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälkandja

Tellimise hind:

Hastas postiga . . . Kr. 2—
 Poolaastas . . . . . „ 1—

Ilmub 1–2 korda kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsuseteenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe talituses.
 Toimetus ja talitus: Tallinna, Kopli tän. 7-a. Telef. — Balti keskjaam 3-57

Kuulutuste hinnad:

10 senti m/m., veeru lauses.
 Tekstis 50 prots. kallim.

Eesti raudteelaste Resküingu väljaanne.

Nr. 9

7. oktoobril 1933 a.

X aastakäik

Kutseühingud ja poliitika.

Oktoobris tulev rahvahääletus põhi-seaduse muutmiseks on jälle kord akuut-selt tõstnud esile küsimuse, kas on kutse-ühingud õigustatud ja kohustatud teatud juhtudel poliitilistes küsimustes seisukohta võtma, tarbekorral nende seisukoh-tade selgitamiseks ja kaitsmiseks ka aktiivselt tegutsema ning jaataval korral — millised need juhud olla võiksid. Neid küsimusi on viimasel ajal kaalutud ka riigiteenijate kutseühinguis ja järelkajad sellest on ulatanud isegi poliitilisesse aja-kirjandusesse, sellepärast püüame alamal tuua mõned väited selle küsimuse lahendamiseks jaatavas mõttes.

Teoreetiliselt on riigiteenijate kutse-ühingud ja nende koondised seni vist erandita asunud seisukohal, et poliitika peab kuitseühinguist eemale jääma. Kutseühingute ülesandeks olevat ainult teatud kutsealal tegutsevate ja poliitiliselt võib-olla väga erinevate vaadetega isikute kutseliste, peamiselt õiguslike ja — olgu eriti rõhutatud — majanduslike huvide arendamine ja kaitsmine; poliitilisi eesmärke tulevat aga taotella ainult sellekohastes erikoondistes — poliitilistes erakondades. Nagu tähendatud, see vaade valitseb teoreetiliselt; tegelik olukord on sellest aga enamasti alati erinenud. Üksikute kutseühingute juhtivad jõud on tihti ühtlasi olnud ka poliitiliste erakondade tegelasteks, või vähemalt on sümptiseeritud teatud erakondadele ja niisugustena enamasti ikka püüdnud kord rohkem, kord vähem varjatud kujul, kord suurema, kord vähema eduga ka oma organisatsioonide nende erakondade sõiduvette juhtida. Muidugi on see omakorda välja kutsunud teistes erakondades kuuluvate tegelaste opositsiooni, mis mõnigi kord väga tunduvalt on takistanud meie

kutseorganisatsioonide edukat arengut, halvanud nende üksmeelset tegutsemist ja võitlusvõimet. Sellepärast näib pealiskaudsel vaatlusel, nagu oleks igasuguse poliitika kutseühinguist eemaldamise nõue kõigiti õigustatud. Lähemad vaatlused näitavad siiski, et see alati nii ei ole, vähemalt mitte sellisel absoluutsel kujul.

Ei näi kuidagi hästi mõeldav olevat ühe kutseala huvide, eriti majanduslike huvide, edukas arendamine ja kaitsmine väljaspool poliitilist liikumist, kui samal ajal teised kutsealad (meil näit. põllumehed, niihästi vanapõllume-hed, kui asunikud, samuti ka kaubandus-tööstus jne.) oma huvivid maksma püüa-vad panna peamiselt just teatud poliitiliste erakondade kaudu ning selle tõttu selleks ka hoopis suuremad võimalused omavad, kui need kutsealad, kelle kaitsmist õieti ükski poliitiline koondis oma kohustuseks ei pea. Muidugi võidakse sellele vastata, et poliitilised erakonnad oma tegevuses esijoones silmas peavad pidama ainult üldhuvisid ja neid oma maailmavaate kohaselt püüdma ellu viia, nii et ühtlaselt oleksid silmas peetud kõigi rahvakihtide sotsiaalselt õigustatud huvid. Kuid kahjuks on seegi jälle ainult roheline teooria, kuna hall tõsielu meile hoopis midagi muud näitab. Tegelikult on poliitilised erakonnad väljas ainult oma seljataga olevate rühmituste huvide eest ja teiste huvidesse arvestatakse ainult niivõrt, kui võrd suudetakse neid seda te-gema sundida. See sundimine aga on võimalik jällegi ainult teiste poliitiliste koondiste kaudu ja neil, kelle eest seesu-guseid seismas pole, tuleb paratamata lep-pida vaeselapse osaga. Eriti peaks see seisukord selge olema riigiteenijail, kes

selle tõepärasust kogu aeg oma naha peal proovima on pidanud. Sellepärast näib, et parlamentaarse riigikorra juures ka kutseühingud edukaks tegutsemiseks paratamata sunnitud on ühele või teisele poliitilisele voolule toetuma. Iseküsimus on muidugi, kuidas see toetumine tegelikult peab sündima; siin võivad kaasa rääkida väga mitmesugused tegurid, mida arvestamata ei saa jätta. Üheks niisuguseks teguriks näit. võib olla teatud kutse-alal tegutsevate isikute ühtekuuluvuse, solidariteedi tunde arenguaste, samuti ka nende arusaamine kutselise liikumise ees-märkidest ja abinõudest, lõpuks arusaamine enestegi tõelistest huvidest jne. Eriti tuleb seda konstateerida niisuguste laialiste kutsealade kohta, nagu seda näiteks on riigiteenistus, kus tegutsevad isikud hariduslikult, majanduslikult jne. üksteisest väga erinevatesse kihtidesse jagunevad. Niisugustel aladel võib kutseühin-gute enneaegne toetumine mõnele poliitilisele voolule või sellega koguni liitumine tõesti välja kujuneda kutseühingute lõhestamiseks, millel võib-olla küll pika-peale ka omad positiivsed tagajärjed ei puudu, mis aga esialul kindlasti nende võitlusvõimet tunduvalt halvab. Näib, et sarnane on olukord praegu veel ka riigiteenijaskonnas, kus meie arvates veel puuduvad eeldused niisuguseks poliitilisele võitlustasapinnale üleminekuks.

See ei tähenda aga sugugi veel, et kutseühingud absoluutselt hoiduma peaksid igasuguste poliitilise iseloomuga küsi-muste käsitamisest. Demokraatlikus riigikorras, kus iga kodanik on õigustatud ja kohustatud osa võtma riigielu juhtimisest, tähendaks niisuguse keelu ülesse seadmine kodanikele, kui ka nende sotsiaalse iseloomuga koondistele, parimalgi juhul arusaamatust, mõttetust. Ei, seal tuleb igal kodanikul tegemist teha ka niisuguste poliitiliste küsimustega, kus

kindla seisukoha mittevõtmine, n. n. erapooletuks jäämine, võiks tähendada oma huvide kõige raskemat riivamist. Ja kus peak siis kodanik, kes vast otsekohe pole seotud ühegi poliitilise erakonnaga, neid küsimusi endale selgitama, kui mitte oma kutseühingus, mis ju ometi on loodud selleks, et tema vaimlisi kui ka materiaalseid huvisid kaitsta? Eitada kutseühingute õigust, õigem nende kohustust selliste küsimuste selgitamiseks, tähendaks sisuliselt eitada üldse kutseühinguid kui võitlusorganisatsioone teatud kutsealade huvide eest.

Üheks niisuguseks küsimuseks, kus kutseühingud otse kohustatud on seisukohta võtma, oma liikmeskonnale selgitama, mida üks või teine seisukoht õieti neile tähendada võib, on kindlasti riigikorra muutmise küsimus, nagu see otsustamisele tuleb rahvahääletusel oktoobris s. a. Siin ei ole kaalul enam ühe või teise poliitilise erakonna ja tema ümber koondunud rahvakihtide huvid, ei, siin on puudutatud kogu rahvas, siin on kaalul võib-olla riigi saatus. Niisuguses suureulatuslikus küsimuses ei saa olla erapooletuid, eriti ei saa ega tohi neid olla riigiteenijaskonnas, kes juba oma elukutse tõttu kohustatud on kaitsma üldsuse, riigi huvisid, rääkimata juba nende oma erihuvidest. Ja et need viimased kõige suuremas hädaohus on, kui maksa peaks pandama kavatsatud riigikorra muudatused, see peaks igale selge olema, kes vähegi tõsisemalt küsimusse süveneda tahab ja suudab.

Kavatsatud riigikorra juures antakse tegelikult kogu riigivõim ühe isiku kätte, keda selle võimu kasutamises praktiliselt keegi piirata ei saa. Ometi peab seegi riigijuht toetuma ühele või teisele poliitilisele rühmitusele, ja loomulikult on siis ka kohustatud esijoones kaitsma selle ümber koondunud rahvakihtide huvisid. Tänu temale antud piiramatule võimule, võib ta seda ka teha, ilma et tal selle juures sugugi tarvitaks arvestada teiste rahvakihtide tarvidusi. Kõiki reaalseid võimalusi arvestades on kindel, et see riigijuht paratamata esile kerkib neist rahvakihtidest ja ka neile toetub, kes praegu ja ka ettenähtavas tulevikus otse vaenulised on riigiteenijatele. Igasugused lootused selleks, et võimule võiks pääseda mõni poliitiline vool, mis riigiteenijatele heatahtlikult suhtub, on ainult enesepettus. Sellepärast on esimesed, kelle majanduslikud huvid kokku pörkavad uute võimumeeste huvidega just riigiteenijad; ja ei tarvitse vist küll omada väga suurt ettekujutusvõimet taipamiseks, et kaotajaiks osutuvad riigiteenijad.

Sellele seltsib muidugi veel tarvidus omada riigiteenijaskonna näol pimedalt sõna-kuulelik organ oma eesmärkide maksmapanekuks, mis muidugi jälle on seda kergem, mida nõrgem on riigiteenijate õiguslik seisukord. Nii on kindel, et riigiteenijate praegune vilets õiguslik seisukord sel juhul peagi veel viletsamaks muutub. Need järeldused on nii endast mõistetavad ja arusaadavad, et meil ei tarvitsegi nende tõestamiseks näiteid otsima minna välismaadelt, kus analoogilised riigikorra muudatused juba läbi on viidud, ehkki neid küllusena tuua võiks.

Nii on uus, kavatsatud riigikord otsekoheseks hädaohuks riigiteenijate majanduslikele kui ka õiguslikele huvidele. Kuid mis on siis riigiteenijate kutseühingute ülesandeks, kui mitte võitlemine just riigiteenijate vaimliste ja materiaalse huvide eest? Või arvatakse, et enne tuleb need huvid lasta rikkuda ja alles siis asuda võitlusse nende uuesti jalule sead-

miseks? Kui see võitlus siis ainult veel võimalik oleks! Selleks on aga väga vähe lootusi, õigem küll mitte mingisuguseid. Niisugune talitusviis tähendaks sisuliselt sedasama, kui see, et mõni riik vaatamata teda ähvardavale hädaohtule mingisuguseid samme oma julgeoleku kindlustamiseks ette ei võta ja alles siis, kui ta vaenlase poolt juba okupeeritud, hakkaks mõtlema, kuidas end kaitsta. Vae-

valt ükski terve mõistusega inimene niisugust arusaamist julgeks propageerima bakata, kuid nüüd tahetakse ometi, et riigiteenijad sellise mõtteviisi omaks võtaksid. Kuid ei, riigiteenijate huvid on kõige raskemas hädaohus ja nende kutseühingute otsekohe kohustus on välja astuda nende kaitseks. Ei tee nad seda, siis pole nad ka oma ülesandeid täitnud. Kutsetegelane.

Mispärast Raudteelaste Keskühingu juhatus kutsub raudteelasi 14., 15. ja 16. okl. hääletama põhiseaduse muutmise eelnõu vastu.

E. R. Keskühingu juhatus oma koosolekul 15. septembril s. a. võttis vastu järgmise resolutsiooni:

„14., 15. ja 16. oktoobril rahvahääletusele kuuluv põhiseaduse muutmise eelnõu annab riigivanemale piiramata võimu, muutes teda ainuvalitsejaks ja lammutades demokraatliku riigikorra.

Diktaatorliku režiimiga maade kogemused näitavad, et seal ühes rahvaesinduse õiguste piiramisega ja rahva vabaduste hävitamisega lammutatakse vabad ametiühingud ja võetakse palgateenijailt kaasarääkimise õigus, asetades neid täiesti kaitseta seisukorda tööandjate ees.

Eelpooltoodud arvesse võttes kutsub Raudteelaste Keskühing kõiki raudteelasi kui palgateenijaid, kelle ainelist ja vaimlist huvide kaitsmine oleneb vabadest tugevatest ametiühingutest, hääletama 14., 15. ja 16. oktoobril põhiseaduse muutmise eelnõu vastu.“

Koosolekust võtsid osa 16 juhatusel liiget, kelledest hääletas resolutsiooni vastu ainult vedurijuht J. Vokk, kuigi ta sisuliselt resolutsiooni vastu ei vaieldnud, vaid arvamist avaldas, et selle vastuvõtmine tähendavat poliitikasse laskumist.

Et mõnel poolt on tõstetud ülesse küsimus, kas Keskühingu juhatus oli kohustatud ja õigustatud sarnast resolutsiooni vastu võtma, siis lubatagu sellel puhul tähendada järgmist.

Palgateenijate võitlusorganiteks oma ainelist ja vaimlist huvide kaitsmisel on vabad ametiühingud ehk nagu neid meil raudteel kutsutakse — kutseühingud. Nende olemasolu eelduseks on demokraatlik riigikord. Ainult demokraatlik riigikord võimaldab palgateenijatele vabalt luua tugevaid ametiühinguid vaba sisemise omavalitsusega. Nendes maades, kus on hävitatud demokraatia ja püstitatud diktaatuur, on ka hävitatud vabad ametiühingud. Nad on muudetud diktaatorliku võimu tööriistadeks, millede sihiks ei ole mitte palgateenijate huvide kaitsmine, vaid palgateenijate ohjeldamine diktaatorliku võimu soovide kohaselt. Nende juhid määratakse valitsuse poolt ja need ei kanna mingisugust vastutust organisatsioonide liikmeskonna ees. Ühingutesse koondumine on sunduslik, liikmemaksu sundusliku kohustusega. Kuid õigusi ei ole mingisuguseid.

Üks Saksamaa parempoolsetesse ringkondadesse kuuluv poliitikategelane viibis enne Hitleri võimuletulekut kauemat aega Itaalia fašistliku korra tundmaõppimise eesmärgiga. Seal tagasi tules kirjutas ta Itaalia ametiühingute kohta järgmist:

„Tegelikult on ametiühinguid kõik põhiõigused ära võetud. Praegused ametiühingud on sunniteel ellu kutsutud. Vabatahtlikkuse moment puudub täiesti. Ühingute sisemine omavalitsus on asetatud fašistliku partei kontrolliga ja piiratud ainult tariifidesse puutuvate läbirääkimistega. Kasvatus- ja haridustöö võimalus, üldse kultuuriautonomia on ametiühinguid võetud.“

„Oldakse halvasti informeeritud,“ kirjutab autor, „kui tariifi automaati-deks muudetud fašistlike ametiühinguid soovitatakse sakslastele eeskujuks. Itaalias ei ole jälgegi saksa ametiühingute viljakast isetegevusest, mitmekülgsest abistamisest ja kaasvastutusest.“

Autor tsiteerib ühte palgateenijate häälekandjat, kus kirjutatakse: „Võetagu ometigi ükskord tõsiselt korporatsioonide küsimust ja loodagu korporatsioonid tõelike õigustega ja soliidse õigusliku alusega.“

Nii kirjutab palgateenijate häälekandja kuuendal aastal pärast korporatsioonide põhiseaduse avaldamist.

Kuidas on lugu Saksamaa palgateenijate organisatsioonidega pärast Hitleri võimuletulekut? Sellele küsimusele leiame rohkesti vastuseid kõigi maade ajakirjandusest, niihästi ametiühingulisest kui üldisest. Need räägivad meile üht ja sedasama ja nimelt:

Vabalt valitud endised ametiühingute juhatused on asetatud natsidega, kes on vastutavad ainult oma partei ees. Kellelgi ühingu liikmeist pole õigust nõuda aruannet ühingu rahasummade ärakulutamisega kohta. Sõnavabadust, samuti hääletamist ei ole. Palga- ja töötingimusi ülesse seada on raskete karistuste ähvardusel keelatud. Need asjad lahendatakse „juhi“ poolt sõbralikus vestlemises tööandjaga. Ei mingisugust õiguslikku ega muud kaitset. Ainult maksa sunduslik liikmemaks, pea suu ja täida pimesi määratud juhtide komandot.

Ei ole mingisugust kahtlust, et meie palgateenijate omakaitsevahendeid — ametiühinguid (kutseühinguid) tabab samasugune saatus kui meil Toompeal püstitatakse diktaatuur. Vabadussõjalased ei salga ju, et nende poolt kokkuseatud põhiseaduse muutmise eelnõu peab tasandama teed fašistlikule korrale. Kuigi nüüd enne võimule pääsemist vabadussõjalaste poolt ohtralt antakse lubadusi palgateenijatele, ei tohiks ometigi palgateenijad nii naiivsed olla, et vabadussõjalaste tullemaagoogiat tõsiselt võtta.

Raudteelased tuletagu meele, mis sündis novembris 1930. aastal, kui meil ühes

teiste riigiteenijatega tuli pidada ägedat võitlust Strandmann-Zimmermanni katsete vastu kärpida palku. „Estoonia“ kontsertsaalis peetud massiline hästiõnnestunud koosolek avaldas niivõrt mõju, et valitsus lõi kõhklema. Siis need marutagurised ringkonnad, kes nüüd on koondunud vabadussõjalaste eelnõu ümber, olid valmis võimudele pakkuma oma abi riigiteenijate organisatsioonide talitustamiseks. Aga kas ei ole igasuguste „isamaalikkude“ gruppide häälekandjates ühes fašistliku korra ülistamisega püütud toonitada, et meie palgateenijad mängivat liiga suurt osa meie avalik-õiguslikus elus ja et seda osa olevat vaja vähendada vastavalt palgateenijate osatähtsusele meie majanduslikus elus.

Kuna Tallinnas vabadussõjalased püüavad tõendada, et nemad alles olevatki need õiged riigiteenijate kaitsjad, nende agitaatorid maal seletavad, et meie riigi päästmiseks olevat tarvis vähendada riigiteenijate ja tööliste palku 75% ja tõmmata kokku koosseise $\frac{2}{3}$ võrra (Vaba Maa nr. 226 — 27. IX. 33). Alles hiljuti Tallinnas üks vabadussõjalaste suurtegelasi hoobelnud, et kui nemad võimule tulevad, siis olevat esimene asi heita parda taha vähemalt 4000—5000 riigiteenijat.

Just samuti oli lugu Saksamaal. Kui Hitler oli võimu püüdmas, siis kujutas ta ennast palgateenijate lunastajana. Nat-side liidrid pasundasid: „Palgateenija, Hitler on sinu sõber. Hitler toob sulle vabaduse. Hitler annab sulle tööd ja leiba.“ Kui aga Hitler sai võimule ja tundis ennast juba küllalt tugevasti sadulatsistuvat, siis deklareeris ta: „Revolutsioon on lõpetatud. Edaspidist asjade arenemiseks on tarvis juhtida evolutsiooni raamidesse. Meie kava ei kohusta meid, nagu arvavad mõned lollpead, otsekohe teostama meie põhimõtteid.“

Nüüd on siis „asjade arenemine evolutsiooni raamides“ niikaugelt jõudnud, et isegi tarvitatajateühisuste kauplused on antud rendile natsidele-kaupmeestele.

Peame siis nüüd meie Eesti palgateenijad, „erapooletult“ ootama jääma kuni ka meil asjad samuti arenema hakkavad kui Saksamaalgi. Peame siis nüüd meie rahulikult pealt vaatama kuni meile ootamise nööri punutakse ja rahulikult ootama jääma silmuse kaela viskamist arglikult filosoferides, et igasugune enesekaitse avaldus on lubamata, sest et see olevat poliitika tegemine, see olevat ametiühingute neutraliteedi rikkumine. Kas oleme meie sõgedad või armpüksid?

Mis on ametiühingute neutraliteet?

Saksa kõige konservatiivsema ametnikkude Liidu „Der Deutsche Beamtenschaft (DBB)“ üks aktiivsemaid tegelasi Dr. E. Hasselmann kirjutas umbes üks aasta enne Hitleri võimule tulekut:

„Ka ametnikkude kutseorganisatsioonidele ei tähenda partei-poliitiline neutraliteet muud mitte midagi kui rippumatust parteidest.“

Ta ei või ega tohi olla keeluks võtta seisukoht poliitilistes küsimustes.

Poliitiliste voolude ja parteide vastu võitluse pidamine ei tohi olla takistatud parteipoliitilise neutraliteedi tunnustamisega. Kahjuks on mõned ühingud parteipoliitilist neutraliteeti mõistnud kui täieliku seisukohatuse ja eemalehoidumise vajadust poliitilises küsimuses. See ei või kunagi olla parteipoliitilise neutraliteedi mõisteks. Ametiühingud on paratamatult kaasa tõmmatud võitluse võimu ja mõju pärast. Ka ametnik on töövõtta ja tarvita ja see määrab ära amet-

nikkude ühingute seisukoha võitluses sotsiaalsete ja poliitiliste küsimuste ümber.“

Need, kes arvavad, et kutseühingutel ei tohi olla seisukohta poliitilistes küsimustes, unustavad ära, et majandusliku võitluse pidamiseks on tarvis poliitilisi õigusi, kuid need ei kuku süle iseenesest, vaid saavutatakse visa võitlusega. Praegu ongi just meid ähvardamas poliitiliste õiguste äravõtmise hädahoht ja kui see nii on, kas peame siis laskma seda sündida jäädes passiivseks ja otsides lohutust partei-poliitilises neutraliteedis? Kui Raudteelased Keskühingu juhatus niivõisi oleks talitanud, siis ei oleks ta mitte väärinud võitlusorgani nime, vaid see oleks pigemini olnud raukade kogu, kellel paras paik on ahju taga. See ja hädahohtu.

Raudteelased, teil peaks selge olema eelpooltoodust, et teie võitlusorgani —

Keskühingu — juhatus on talitanud õieti. Samuti talitate ka teie kui juhatuse otsuse omaks võtate ja 14., 15. ning 16. oktoobril hääletate põhiseaduse muutmise eelnõu vastu. Pidage mees professor D. Grimmi sõnu: „Et rahvas ise ei ütleks rahvahääletuse kaudu lahti oma põhiõigust, siis on õige aeg praegu hoiatada: Eesti kohale läheneb suurim ja ähvardavaim pilv kui kunagi varem. Seda ära hoida ei ole veel hilja.“

Raudteelased, rinnad vastu hädahoole, mis ähvardab meie rahvast ja maad. Andke surmav hoop meie õiguste ja vabaduste vaenlastele.

Astuge julgesti hääletamiskasti juure ja langetage neile hävitav otsus

V A S T U.

Parima tervitusega

Eesti Raudteelaste Keskühing.

Kuidas kuski valitsetakse.

Ülevaade tähtsamaist põhiseadusist.

(Lõpp).

Lõpuks olgu nende paljude üksikasjades üksteisele sarnaste põhiseaduste kõrval käsitatud veel kaks, mis neist tunduvalt erinevad: *Venemaa* ja *Itaalia*.

Endine keiserlik Venemaa ühtlusriik on pärast 1917. a. revolutsiooni ümber muudetud *Sotsialistlikkude Nõukogude Vabariikide Liiduks* (Союз социалистич. сов. республик, lühendatult SSSR), mis koosneb Vene sotsialistlikust föderatiivsest nõukogude vabariigist (RSFSR) — moodustab umbes 85% kogu liidust —, ühes arvatud 11 autonoomset nõukogude vabariiki ja 15 autonoomset piirkonda, Ukraina sotsialistlikust nõukogude vabariigist (USSR), Valgevene sots. nõuk. vabariigist (SSRB), Tagakaukasuse sots. föderat. nõuk. vabariigist (SSFSR) — mis jälle omakorda koosneb kolmest osariigist, kahest autonoomsest nõukogude vabariigist ja ühest autonoomsest piirkonnast —, Turkmeni (Turkm. SSR), Usbeki (UsSSR) ja Tadžiki (TadžSSR) sotsialistl. nõuk. vabariigist. Seega on liidu korraldus õige komplitseeritud. Liidu põhiseadus (väheste eranditega ka kõigi osariikide põhiseadused) on selgesti antidemokraatne, et võimaldada teostada maa- ja linnaproletariaadi diktatuuri; lõppsihiks on kõigi kodanike üheõigustlusele rajatud riigi loomine. Selle saavutamiseks aga on esialgu terve buržuasia peaaegu täielikult likvideeritud, valimisõigus antud ainult töötavatele füüsilise- ja vaimutöötajatele, kelle ülespidamise allikaks produktiivne või üldkasulik töö. Riigi võimuaparaadi algrauks on küla- või linnanõukogu; need moodustavad valijatekogud ringkonna (kreisi) nõukogude valimiseks; viimased omakorda valijatekogud kubermangunõukogudesse, kes oma poolt valivad saadikud osariikide nõukogudesse, kusjuures iseloomustavaks nähteks on suurlinna töökonda soodustav määrus, et linna valimisõigus maa valimisõigusega võrreldes viiekordse kaalu omab. Liidu kõrgemaks organiks on nõukogude liidukongress, mis iga kahe aasta järgi kokku astub ja 1800 saadikust koosneb. Tema on ainukompetentne põhiseaduse muutmiseks, muidu aga on tema ülesandeks ainult valitsuse aruande ärakuulamine. Liidukongressi istungite vaheajal teostab kõrgemat riigivõimu liidu kesktäidesaatev komitee, mis koosneb liidunõukogust ja rahvustenõu-

kogust, seega kahest kambrist. Liidunõukogu valib liidukongressi enda hulgest, arvesse võttes osariikide rahvaarvu; rahvuste nõukogusse saadab iga üksik osariik ja autonoomne nõukogude riik viis esindajat, iga autonoomne piirkond ühe esindaja. Liidu kesktäidesaatev komitee valib enda hulgest 27-liikmelise presiidiumi, mis on kõrgemaks permanentseks liiduorganiks, samuti ka rahvakomissaride nõukogu, — kõrgema täidesaateva organi, mis koosneb rahvakomissaride nõukogu esimehest, kuue liidu rahvakomissariaadi (puhtakujujulist liiduasutused) ja kuue ühendatud liidu rahvakomissariaadi (liiduasutused, millel on osariiklikud allasutused) esimeestest. Tõelise valitsuse aga moodustab kommunistliku erakonna kesktäidesaatev komitee; tegemist on nii siis puhtakujujulist ühe erakonna-valitsusega.

Itaalia on samuti ühe-erakonna-riik, kuid Venemaast suuresti erinev. Formaalselt maksab Itaalias praegugi Sardiinia kuningriigi 1848. a. liberaalne parlamentaarne põhiseadus, kuid selle olulised osad on osalt eriseaduste, osalt riikliku praktilise kaudu tühistatud. Parlament koosneb kahest kojast: senatist ja saadikutekojust. Senaatorid määrab kuningas eluksajaks, saadikutekoda (Camera dei Deputati) aga moodustatakse valimiste kaudu. Valimisteks teevad kutseorganisatsioonid (töötavate ja töövõtjate konföderatsioonid) ettepanekud kokku 1000 nimega; nende hulgest valib fašismi suur-nõukogu — mis on ühel ajal nii riigi- kui erakonna-organ — 400 välja. Selle järgi hääletab rahvas ainult küsimuse üle: „kas hääletate fašismi suur-nõukogu poolt kokkuseatud nimikirja poolt või vastu? Ja või ei?“ Ei peaks sel viisil ühtlusnimekiri enamust saama — viimastel valimistel sai ta peaaegu 90% kõigist häälest —, siis korratakse hääletamist võistlevate nimekirjade vahel, kusjuures eesõiguse omandab kõige enam hääli saanud nimekiri, nii et ka selgi juhul fašistlik erakond kindlustatud on.

Täidesaatev võim on valitsusejuhi (Capo del Governo) käes, kes on ühtlasi ka fašistliku erakonna juht (Duce del Fascismo); ta nimetatakse kuninga poolt ja vastutab viimase ees, tema oma poolt nimetab ministrid, kes omakorda ainult tema ees vastutavad. Tema kätte on koondatud kogu võim, kuna tal on mää-

rav mõju nii fašismi suur-nõukogu kui ka senati ja saadikutekojaga koosseisu kompileerimisel.

Fašistlik riigiidee on rahvamasside riiki liitmine kutseseisuslike korporatsioonide loomise teel, millel baseerub ka uus rahvaesindus, sotsiaalse rahu loomine klassivõitluse ning kapitali ja töö vahelise vastolu kõrvaldamisega, ning lõpuks rahvusliku produktiooni tõstmine ja sellega masside olukorra parandamine, riigi kindlustamine teda teeniva majanduse kaudu.

Võrreldes nüüd ülemaal lühidalt üldjoonis kirjeldatud põhiseadusi, leiame neis mõndagi ühesarnast, kuid paljugi ka, milles nad üksteisest suuresti erinevad. Riigivõimu kandja küsimuses võime eraldada kaks peasunda: puhtakujuline ja parlamentaarne demokraatia. Puhtakujuline demokraatia püüab seadusandva-, täidesaatva- (ja kohtu-) võimu teravalt üksteisest eraldamisega takistada, et kogu riigivõim ei koonduks ühe või mõne vähesse isiku kätte. Kõigi kolme võimu esindajad valitakse rahva poolt, kuid piiratud ajaks, et nad alati teaks, et nad ainult rahva volinikud on ja et rahvas oma muutuvat tahet alati maksuma saaks panna. Parlamentaarne süsteem sellepärast on vastolus puhta demokraatiaga, kuna ministrite määramisega parlamendi enamuse poolt seadusandev võim täidesaatvaga seotakse. Puhtakujuline demokraatia — niipalju kui see üldse võimalik — näiteks on Šveits. Siin avaldub koguni tendents, muuta parlament ikka rohkem ja rohkem ainult nõuandvaks ja ettevalmistavaks asutuseks, kõik tegelikud otsused aga rahvahäälte kaudu rahva enda kätte koondada. Ka Ameerika Ühendriigid on vormiliselt puhtakujuline demokraatia; praktiliselt aga on, nagu ülemaal nägime, erakonnad juba niisuguse mõju omandanud, et võimude eraldamine enam kindlasti läbi pole viidud.

Parlamentaarne demokraatia eeskujuks on Prantsusmaa. Tema olemuse aluseks on veendumus, et praktiliselt pole võimalik riigi valitsemist rahva kaudu teostada ja et selle tõttu kogu riigivõim rahva asemel rahva valitud esindajate käes peab olema. Võimude eraldamine loetakse siin üleliigseks! Seadusandev ja täidesaatev võim on siin ühe käes, parlamendi käes, sest ministrite nõukogu on ainult parlamendi enamuse komisjon. Ka Inglismaa on samuti parlamentaarne demokraatia, on aga Prantsusmaast järele selles mõttes, et ülemaailmne esialgu veel täiesti rahva mõjudest väljaspool on ja peale selle olemas on pärandatud monarhia, mis oma mõju küll avaldab rohkem tegelikult kui õiguslikult. Ka Venemaa ja Itaalia on omakohast demokraatiad; nende lõppsihiks on ühendada kogu rahvas ilma vastoludeta üheks ühuseks.

Riigipea seisukoht on kõigis riikides erinev. Kuigi iga põhiseaduslik progress endaga kaasa toob isikliku valitsemise kärpimise, siis seisame teisest küljest üllatava tõsiasja ees, et mõne vabariigi presidendi seisukoht kaugel võib ületada mõne konstitutsioonilise monarhi tähtsuse. On vaevalt ühtki teist riigipead, kellel nii suur võim oleks, kui USA presidentil, vabatahtlikult valitud rahva usaldusmehel. Selle vastu on Prantsuse vabariigi presidentil väga piiratud õigused. Prantsusmaa saatuse tõeline juht on ministerpresident ja nimelt parlamendi mõlema kambri volinikuna. Ka Inglismaa kuningas on — põhiseaduslikult — ilma eriti suure tähtsusega; sellegipärast näitab just see näide, kui võrd mõni tugev isikuse tõeliste põhiseaduslike organite kõrval mõju võib

omandada. Põhiseaduslikult omab kõige väiksemad õigused Šveitsi liidupresident, kes öieti ainult liidunõukogu eesistuja on; siin on tegelik riigipea seitsmeliikmeline, kollegiaalne liidunõukogu. Itaalia ja Venemaa riigipead pole teistega üldse võrreldavad. Kui vaadelda kuningat Itaalia riigipeana, siis on ta tähtsus väga väike; võtta aga tema asemel riigipeaks „valitsuse juht“, siis leiame selle isiku kätte koondatuna sellise võimukülluse, kui ei kuskil mujal. Tegelikult samasugused on Vene rahvakomissaride nõukogude esimehe võim ja tähtsus; põhiseaduslikult on viimane küll ainult esimene ühe kolleegiumi teiste üheõiguslike liikmete seas.

Parlamendi õigused on ehtsas demokraatias piiratud; siin astub rahvas ise tema asemele; parlament muutub ikka rohkem ettevalmistavaks koguks. Parlamentaarne demokraatias sellevastu on eesmärgiks parlamendi piiramatut ainnuvalitsust. Itaalia parlamendi tähtsus on vähenenud tema paralleelasutuse — fašistliku erakonna suur-nõukogu — läbi, on aga uuesti tõusnud sest ajast, kui ta muutus kutseseisuste esinduseks. Venemaal omab kõrgem „parlament“, kesktäidesaatev komitee, suure ja määrava tähtsuse rahvakomissaride nõukogu loojana ja oma peaaegu täielise identsuse tõttu kommunistliku erakonnaga.

Lõpuks veel kord pilku tagasi heites, võime kergesti näha, et „parimat põhiseadust“ olemas ei ole, et üldse kirjutatud põhiseadus tegelikult olukorraga alati ei

ühtu, et põhiseaduslik seisukord ja põhiseadus, riiklik praktika ja riigi põhiseadus kaugeltki alati üksteist ei kata. See vastolu esineb kord pehmemalt, kord teravamalt, kõige vähem aga Inglismaal, kus põhiseadusõigus puht kombeõiguslikult arenenud, kas siis celneva põhiseaduslike kult vastolu tegeliku olukorraga ja põhiseaduse vormidega vaevalt üldse esile kerida võib, igal juhul aga väga kiiresti kõrvaldatav on. Ei tohi aga kirjutatud põhiseaduse puudumisest veel järeldada, et Inglismaa on riik ilma põhiseaduseta; just vastupidi, võib ütelda, et Inglismaal kõigist riikidest kõige parem põhiseadus on, kuna inglise põhiseaduses põhiseadusõigus ja põhiseaduslik seisukord üksteist alati katavad. Põhiseadused on alati ajalooliselt arenenud, kes siis celneva põhiseaduslike võitluste tulemusena, või jälle reformidena riigipöörde järele, mõlemal juhul määratakse kindel kord, mis tihti on ainult poliitiliste jõudude ja nende mõjude vastupeegeldus, millega aga igakordne põhiseaduslik seisukord liigagi tihti vastolus on, kuna asjad vahepeal edasi on arenenud, esile on kerkinud uued poliitilised jõud, teised aga oma tähtsuse kaotanud on. Igavesi põhiseadusi pole olemas. Nende tähtsamaks ülesandeks on ainult riiki rahvaste võitluses sisemise organisatsiooni otstarbekohasuse läbi alal hoida aidata ja kohandada riigiorganismi tema välisetele kui sisemistele elutarvidustele nii hästi kui võimalik. Sellepärast vajab iga riik niisugust põhiseadust, mis kõige enam tema elutingimustele vastab.

Palgateenijate kriisimaks

kaob 1. oktoobrist s. a.

Vabariigi Valitsuse poolt on 13. septembril s. a. vastu võetud ja „Riigi Teatajas“ nr. 75 s. a. avaldatud riigi eelarve tasakaalustamiseks, tööpuuduse vastu võitlemiseks ja töövõimaluste soetamiseks füüsilistelt isikutelt võetava erimaksu (n. n. kriisimaksu) määramise ja muutmise määrus, mille järgi palgateenijatel seda maksu enam ei võeta teenistuse- ja töötasudelt, mis saadakse aja eest pärast 1. oktoobrit s. a. Muudelt füüsilistelt isikutelt võetakse aga ka pärast seda maksu edasi, ainult vabakutseelistel (advokaatidel, arstidel jne.) arvatakse isikliku töötasu summadest maksu alla ainult ¼ osa, mis sisuliselt tähendab, et nemadki käesoleva aasta eest 1. okt. arvates enam seda maksu ei maksa. Muidugi peavad palgateenijad tervitama igat sammu, mis nende rasket seisukorda vähegi kergendab, siiski näib meile, et siin selle kergendamisega õigest otsast peale alad.

Kriisimaksu peamiseks ülesandeks oli tööpuuduse vastu võitlemine, s. t. nende palgateenijate abistamine, kes seda kõige enam vajavad. Kuigi raske on ka nende palgateenijate seisukord, kel veel teenistus on, on nad siiski võrdlematult paremas seisukorras kui need, kel tööpuuduse tõttu võimata sedagi viletsat leivakannikat ja peavarju muretseda, mis esimestel siiski olemas. Sellepärast palgateenijaskonnas põhimõtteliselt ei oldud sugugi kriisimaksu vastu (rahul poldud ainult viisidega, kuidas seda maksu võeti, nagu sellele siis tähelepanu juhtisime, kui see maks sisse säeti), pole ka tema poolt kunagi nõutud, et see maks esimeses järjekorras ära kaotataks. Ei, enne seda oleksid tulnud ära kaotada kõik muud palgavähendused, palgad viia vähemalt sellele

tasemele, mis neil oli enne palgavähenduse-maania algust, enne oleks tulnud luua töövõimalused ka neile palgateenijatele, kel seda veel ei ole, alles siis oleks võinud kaotamisele tulla see maks.

Teiseks ei saa palgateenijaskond kuidagi nõus olla sellega, et ühes nendega on sisuliselt kriisimaksu kandmisest vabastatud ka vabakutseelised. See maks oli öieti ainukene koorem, mida viimased pidid kandma tööpuuduse ja kriisi vastu võitlemiseks. Nüüd on nad sellest vabastatud ühes palgateenijatega, kuigi viimased endisel edasi peavad kandma rõhuvat palgavähenduste koormat.

Lõpuks ei tähenda kriisimaksu kaotamine ka palgateenijatele kuigi tunduvalt kergendust, sest valdav osa neist maksab seda ainult 2%, mis on väike murdosake neilt otsekoheste palgavähenduste ja rahaväärtuse ümberhindamise tagajärjel nõutavast koormast.

Distiplinaarseadustik liigub jälle.

Kohtu- ja siseministeerium ei arvestavat riigiteenijate nõudmisi.

Nagu me kuuleme, olevat Kohtu- ja Siseministeerium otsustanud esitada Vabariigi Valitsusele Distiplinaarseadustiku eelnõu sellel kujul, nagu ta möödunud aastal riigiteenijate organisatsioonidele seisukohavõtmiseks anti, kuna pärast aastast kaalumist olevat leitud, et riigiteenijate poolt selle eelnõu parandamiseks esitatud nõudmised ei vääriwad tähelepanu. Sellega jääb siis riigiteenijatele nüüd üle võitlust oma huvide eest jätkata Riigikogus, kus see eelnõu arvatavasti eeloleva talve jooksul arutusele võiks tulla.

Ametiühingute poliitiline neutraliteet.

Vana ametiühingulise liikumisega maades on omal ajal palju vaieldud ametiühingute poliitilise neutraliteedi küsimuse ümber. Vabades ametiühingutes on see küsimus nendes maades juba ammugi lahendatud. Ainult konservatiivsetes ametnikkude kutseühingutes kerkib see küsimus aeg-ajalt päevakorrale, kusjuures harilikult eksitakse ära vahetegemises poliitilise ja parteipoliitilise neutraliteedi mõistete vahele. Ühenduses raudteelaste Keskühingu poolt seisukoha võtmisega rahvahääletusele tuleva põhiseaduse muutmise eelnõu kohta, on ka meil tekkinud päevakorrale küsimus — kas kutseühingud peavad ja tohivad võtta seisukohta poliitilistes küsimustes või mitte. Sellepärast lubatagu selle küsimuse juures peatuda veidi pikemalt.

Mõned kutseühingu liikmed, eriti ametnikkude seast, armastavad tihti toonitada, et kutseühingud ei tohtivat lastuda poliitikasse. Sealjuures aga jäävad nad harilikult võlgu lähema seletuse, mida nad sellega tahavad ütelda. Veel vähem suudavad nad lähemalt selgitada, kus ühes ehk teises küsimuses lõpeb majanduslik ja kus algab poliitiline moment. Neil näib olevat teadmata see tõsiasi, et majanduslikud huvid sageli tingivad poliitiliste küsimuste otsustamise suuna. Tahab nüüd kutseühing teostada mõnda majanduslikku paremust oma liigetele, siis võib ta kergesti sattuda vastollu poliitilise võimuga ja majanduslik võitlus võib areneda poliitiliseks. Kas peab siis kutseühing sellepärast loobuma oma ülesandest, et selle lahendamine paratamatult on nihkunud poliitilisele pinnale? Mitte sugugi. Kutseühingud on seadnud omale ülesandeks oma liigete vaimliste, majanduslikkude ja sotsiaalsete huvide kaitsmise, kusjuures nad ei tohi loobuda

nende ülesannete täitmisest ka sel juhul, kui see peaks olema seotud poliitikaga. Ei või olla mingisugust kutseühingute poliitilist neutraliteeti, sest viimane tähendaks väga paljudel juhtumitel loobumist oma ülesannete täitmisest. Mis aga kutseühingutele nende sisemise kodurahu ja ühtluse huvides keelatud on — see on partei poliitika. Siin peavad kutseühingud olema neutraalsed, olgugi et mitmes maades ka see põhimõte on heidetud kõrvale, näiteks Inglismaal, Rootsis ja mitmel pool mujalgi.

Nii siis peaks meil olema selge, et kutseühingud ei saa täita oma ülesandeid kui nad ei võta seisukohti ka poliitilistes küsimustes, mõistagi juhtudel, kui seda nõuavad nende liikmeskonna huvid. Nad peavad aga hoiduma parteipoliitikast, s.o. nad peavad olema rippumatud poliitilistest parteidest.

Kui raudteelaste Keskühing hääletusele tuleva põhiseaduse muutmise eelnõu kohta võttis seisukoha, siis ei ole ta sellega sugugi mitte laskunud parteipoliitikasse, vaid on täiesti vabalt võtnud seisukoha küsimuses, mis on raudteelastele kui palgategenijatele määratu suure tähtsusega. Kui eelnõu peaks seaduseks saama, siis valitakse meil riigivanem-diktaator, kes oma piiramata dekreetide andmise õiguse teostamisega võib hävitada meie poliitilised õigused, lahendada majanduslikud ja sotsiaalsed küsimused oma äranägemise järele. Ta võib sulgeda meie kutseühingud ja siis oleme meie ilma mingisuguse kaitseta täielikult asetatud administratsiooni meelevalla. Kas tahavad seda tõesti need, kes nüüd nii kokhuvad näivad olevat poliitika tegemise pärast, või on siin lihtsalt arusaamatusega tegelemist poliitika ja parteipoliitika mõistete eraldamisel.

midagi paremat nende asemele soovitada ongi käesoleva märgukirja eesmärk.

Mida arvab Gohr „juhist“, kes Saksamaa pidi päästma kõigest hädadest ja viletsustest. Ta ütleb:

„Rahvussotsialism püüab Saksa elu reguleerida Rooma retseptide järele. See juht, kes kopeerib, ei ole mingisugune juht. Selles kopeerimises avaldubki rahvussotsialistliku revolutsiooni armetus. Saksa rahvas vajab niisugust Saksa rahvussotsialismi, mis suuteline oleks Saksa elu tõesti parandama. Siin võib aidata Saksa põhjalikkus, mitte aga paljas lavastaja talent.“

Natsionaalsotsialismi praktika kohta ütleb Gohr:

„Plagiaat ja retoorika on rahvussotsialismi A. ja O. Muud pole seal midagi. Vaene saksa rahvas, kuhu jõuad sa sarnase armetu valitsusega! Kas võib olla suuremat eksitust, kui arvamine, et kõikide organisatsioonide tasaliitamisega hävitatakse klassivõitlus. Valitsev ja profiteeriv kiht elab neist väärtustest, mis loob töötav kiht. Viimane peab kahte eelmist toitma. Valitsev ja profiteeriv kiht on asetanud ennast majanduslikult ja seltskondlikult eesõigustatud seisukorda ja siin peituvadki klassivastolud. Rahvussotsialistlik valitsus ei ole siin mingisugust muudatust toonud. Seetõttu aga, et iga partei funktsionäär nõuab enesele riiklikku ülevalpidamist, võib tekkida olukord kõige kurvemate tagajärgedega. Kust peavad tulema ressursid üllespeetud ebaproduktiivse riigiaparaadi ülevalpidamiseks, selle järele ei küsi keegi. Et sellega rahvussotsialistlik revolutsioon ennast hävitab, see ei näi veel meie juhtidel selge olevat.“

Rahvussotsialism ei ole oma kohustusi töötava rahvakihi vastu täitnud. Täni on ta vaid profiteeriva kihi, suukapitalistide ja intellektuaalsete kihi nõudmistega arvestanud.“

Märgukirja lõpuosas Gohr tähendab järgmist:

„Näib, et rahvussotsialistlikule valitsusele on palju tähtsam pidustusi korraldada rahva pimestamiseks, kui rahva viletsust pehendada. Rahvussotsialistlik valitsus ei ole mitte vähematki teinud masside viletsuse pehendamiseks. Kõik, mis on tehtud, on jõuka kihi seisukorra kindlustamiseks tehtud. Pankadele, suurtööstusele ja suurmajapidamisele on miljoneid jagatud. Töö muretsemise plaan on täiesti ebaõnnestunud. On rumalus uskuda, et vaesestunud Saksamaa suudab teostada suurejoonelisi autoteede ehitamise töid. Ja kas neid ehitada selleks, et partei funktsionäärid ja teised rahva kurjad neid mööda oma luksusaudega kihutaksid.“

Rahvussotsialistliku valitsuse täielik võimetus asjade käiku ette näha viib möödapääsematult saksa rahva kokkuvõrvarisemisele.

Kas peab veel kord rahva poole pöörama hüüdega: „Saksamaa, ärka! Ärka Hitleri hüpnosis!“

Või peab rahvas barrikaadidel enesele eluõiguse kätte võitma?“

□

Nagu eelpooltoodust näha, on algamas kainenemise protsess isegi kõige veendumata natside ridades. Samal ajal aga meie vabsid ikka rohkem joovastuvad Hitleri võidukäigust Saksamaal, püüdes kõigest jõust armast Eesti rahvast tuua veendumusele, et rahvuslik valitsus Hitleri retsepti järele olevatki ainuke päästmise abinõu kõigest hädast ja viletsusest.

Silmad avanevad.

„Hää valitsuse eest kõnelevad teod, halva valitsuse eest peab propagandaminister kõnelema.“

Wilhelm Gohr —
Saksa natsionaalsotsialistliku töölispartei liige.

Eelpooltoodud tsitaat on võetud ühest laiaulatuslikust märgukirjast „Poliitiline võimetus“, millele tema kokkuseadja tunnustab Wilhelm Gohr — elukoht Danzigis, Jopengasse 52, niisuguse tähtsuse andis, et ta julges seda adresseerida järgmiselt:

Tema Ekstselentsile Kindralfeldmaršal von Hindenburgile,
ärakirjad

Härra Riigikantslerile,
Riigi rahaministrile,
Majandusministrile
ja Preisi ministerpresidendile.

Tagajärjed ei lasknud ennast mitte kaua oodata. Propagandaministri Goebelsi korraldusel areteeriti 2. septembril Gohr Saksa valitsuse poliitilisele ennekuulmatu kallaletungi pärast, kuid vabastati 12. septembril, nagu arvatakse mõjurikaste isikute protestide tõttu. Riigipresident von Hindenburg tänas kirjalikult märgukirja eest ja soovitas, et see saadetaks kõigile riigi ministritele, osariikide ministritele, riigi asevalitsejatele ja natsionaalsotsialistliku partei riigi juhtivatele instantsidele.

Tänukirjad sai Gohr veel riigi rahaministrilt von Krosigilt ja Würtembergi osariigi riigiasevalitsejalt.

Märgukirja autor Wilhelm Gohr on 45-aastane iseseisev tekstiilkaupmees, Saksa rahvussotsialistliku töölispartei liige ja endine Tannenbergi Liidu liikumise poolehoidja, nii siis igasugusest marksistlikust mõjutusest vaba rahvussotsialistlik sakslane. Gohr on brošüüri „Inimene või masin“ autor. Brošüür ilmus esimest korda 1931 ja teist korda 1932. aastal ja temas Gohr arendas jämedates joontes majanduskriisist pääsemise plaani. Oma märgukirjas osutab ta brošüüris esiletoodud ideedele.

Meie ei hakka siin kirjeldama seda, mis Gohri arvates Saksa majanduse päästmiseks teha tuleks, vaid meile on palju tähtsam tutvuneda tema arvamisega Saksa natsionaalsotsialistliku valitsuse sammudest riigi- ja rahvamajanduse alal. Gohr on üks neist esimestest kes juba hakkavad enesele aru andma sellest, mis praegu tõelikult Saksamaal sünnib ja kuhu rahvussotsialistlik valitsus Saksamaa viib. Ei ole kaugel aeg, kus see ärkamine muutub massiliseks.

Märgukirja sissejuhatav osa lausub: „Rahvussotsialistliku valitsuse majanduspoliitilised sammud ei ole kõlblikud Saksa rahva suure häda kõrvaldamiseks. Need sammud ei ole muud midagi kui üks eksituste kett. Nende selgitamine ja katse

Ülevaade Riigi- ja Omav. teenijate Keskliidu tegevusest.

Jooksvate küsimuste lahendamise kõrval tuleks märkida järgnevat:

1. Keskliidu juhatus otsustas pöörata ettepanekutega õpetajate ja omavalitsuste teenijate liitude poole, et nad astuksid Riigi- ja Omav.-teenijate Keskliidu liikmeks.

2. Raudteelaste Keskihingu poolt Keskliidule seisukoha avaldamiseks antud põhiseaduse muutmise eelnõule suhtumise lahendamise Keskliidu juhatus pärast pikemaid mõtteavaldusi otsustas jätta riigiteenijate parema arusaamise ja südame tunnustuse asjaks. Seejuures Keskliit kinnitab oma truudust Eesti Vabariigi demokraatlikule riigikorrale ja on kindel, et riigiteenijad tegutsevad rahvariikluse huvides vaba Eesti tuleviku kindlustamiseks.

3. Keskliidu juhataste delegatsioon koosseisus: V. Rutnik, A. Lepp, J. Pipar ja A. Mihels esitas 19. sept. k. a. Vabariigi Valitsusele märgukirja, milles juhtis Vabariigi Valitsuse tähelepanu asjaolule, et V. Valitsused on põllumehesukorra parandamiseks, põllumajanduse kui ka tööstustoodete ekspordi elustamiseks riigikassa arvel teinud äärmiselt pingutusi, misjuures riigiteenijate nii kui nii madalaid palku on korduvalt kärbitud. Kõik need palgatulu kärpimised on riigiteenijate töötasu äärmiselt kokku tõmmanud, mis omakord sundis riigiteenijat ka oma elustandarti miinimumini vähen-

dama. Peale selle on riigiteenijate ostujõudu vähendanud eriti raskel kujul rahaväärtuse ümberhindamine. Kuigi ametliku arvestuse ning ennustuse järele elukallidus ei pidanud tõusma mitte rohkem kui 10%, on rahaväärtuse ümberhindamise tagajärjel elukalliduse tõus juba ületanud selle normi ja tõuseb nähtavasti veelgi.

Tunduvalt on kerkinud esmajärguliste tarbeainete (piim, või, liha, leib, heeringad, munad) hinnad. Samuti on hinnas tõusnud koloniaalkaubad: sool, petrooleum, riis, kohvi, tee, suhkur jne. Ka riietus ja jalanõud on kallinenud keskmiselt 20%. Palgategenija ostujõu suurusel oleb nii põllumajanduse- kui tööstustoodete minnek siseturul, seepärast oleks vajalik nüüd hoolitseda ka tarvita-riigiteenija ostujõu parandamise eest, mis elustaks meie rahvamajandust. Selleks tuleks esikätt kaotada viimaste aastate palgakärpimised.

Delegatsioonil oli Vabariigi Valitsuse juhiga pikem mõttevahetus, kusjuures Riigivanem jäi seisukohale, et riigimajandus, kuigi näitab paranemist, siiski praegu ei võimalda riigiteenijate õigustatud seisukohtade rahuldamist täiel määral.

Samas küsimuses delegatsioon usutles ka majandusministrit, kes lubas direktoritele korralduse teha vastavate kalkulasioonide koostamiseks.

On täiesti loomulik ja loogiline, et mida suuremad teadmised omab inimene, mida vastutusrikkam tema töö ning tegevus, seda kõrgemat teenistustasutemata maksetakse. Edasi, on ka päris selge, et kui need faktorid (töökvantum, vastutus, teadmised, kogemused) kasvavad, siis olenevalt sellest ja vastavalt peab tõusma ka töötasu.

Ja meie näeme, et postiametkond on siin alustanud täiesti loomuliku rada käimisega, ent, kahjuks aga, seda vaid osaliselt ja õige minimaalsel määral. Nimelt on asutusi tõstetud klassides, asutuste ülemad on vastavalt sellele tõusnud palgaredelis, kuid see on ka kõik. Ei ole ju meil viimastel aastatel jaoskondi juure loodud (väljaarvatud Saaremaa, kus uued asutati) ja sellepärast on töörohkus, vastutuse suurus jne. tõusnud peale asutuste ülemate ka teistel teenijatel. Loogilise järeldusena peaks ka teised, asutuste ülematele järgnevat teenijad, vastavalt ülespoole tõusma palgaredelis.

Meie lugupeetav direktor on ise pidanud tunnustama seda asjaolu, et tehnilise ala teenijate palgad ei ole normaalsed, et tehnilise ala teenijad väärivad tunduvalt paremaid palgatingimusi. Samuti on tehnilistel teenijatel umbes 6 korda vähem võimalusi tõusta oma teenistusjärgkudes kõrgemale, kui seda on teistel postiteenijatel. Kõik need olukorrad on asetanud tehnilise ala teenijad, nii öelda vaeselapse ossa.

Kui praeguse majanduslike kitsikuse tõttu vast teenijate üldine palgaredelis edasiviimine momendil ei ole läbiviidav, siis seda teist osa, nimelt ametijärgkudes kõrgendamist, saaks ju täide viia osaliselt ja ilma suuremate kuludeta, nimelt kõrgemate ametijärgkude juureloomise teel. Ja seda võiks silmaspidada riigi eelarve koostamise juures, mis sünnib praegusel ajal.

Tehniliste tööde täitmise juures oleb ju töö produktiivsus suurel määral tööjuhtidest — nende võimetest ning heast tahtest. On mõistetav, et see viimane, nimelt hea tahe, iga lühialiku inimise juures jällegi omakord saab tiivus- tatud töötasu tasapinnast. Luues tehniliseala teenijaile enam-vähem inimlikumad ja sarnased teiste teenijatega samaväärsetel kohtadel äraelamisvõimalused, on vast eeldusi neid lisakulutusi leida tehnilise krediidi ülejääkidest.

On teada, et meie riigi majanduselul hetkel elustub. Näiteks on väliskaubandus augusti kuul 50% suuremat aktiivteeti näidanud, kui möödunud aastal sel ajal; riigikassa tulud on viimasel ajal suurenenud; metsa eest pakutakse riigile kohati 150 kuni 200% taksihinnale juure. Seega on olemas kõik eeldused riigikassa seisukorra pidevale paranemisele.

Kui meie need tegurid ning olukorrad arvesse võtame, siis ei tohiks tunduda sugugi läbiviimatuna ja võimatuna tehniliste jõudude majanduslike olukorra parandamine ülalmainitud viisil. Meie tahaksime loota, et selle algatuseks ja läbiviimiseks oleks asjaomastel instantsidel ja isikutel vaid tsipakene head tahet ning heasoovlikust oma alluvate teenijate vastu.

See looks ühtlasi ka teenijaile produktiivseks, ülesehitavaks tööks mitnevõrd- selt head tahet, püüdu ning energiat juure.

A. Mihels.

Tasude küsimus postiametkonna tehnilises teenistuses.

1927. aastal pandi maksuma uued riigiteenijate koosseisud, koostati uus palgaredel. Kui mitte arvestada mitmekordsete üldiste palgakärpimistega viimastel aastatel, siis on see palgaredel oma põhiloomult ja vaherkordadelt samane ka praegusel hetkel.

Põhjalikult on aga muutunud selle kuue aasta jooksul teenistuslised olud ja tingimused. Nimelt on suurenenud töörohkus, vastutusrikkus ning tõusnud suurelt teadmiste- oskuste nõudmiste tasapind. Ja seda veel eriti tunduvalt postiametkonna tehniliseala teenistuses.

Statistiliste andmete järgi oli meil ümarguselt:

	1. aprilliks 1927	1. aprilliks 1933	Juurekasv %/1927	Keskmine juurek. %
Õhu- ja kaabliiline . . . klm.	9.800	11.800	20	} 43
Õhu- ja kaablijuhtmeid . . .	69.200	122.600	77	
Telefoni abonente . . . tk.	11.600	15.400	33	

Sellest nähtub, et telegraafi-telefoni võrgu koosseis on suurenenud kuue aasta jooksul liinide alal 20%, juhtmete alal 77% ja telefoni abonentide arvult 33%. Keskmine juurekasvu protsents oleks 43.

Umbes vastavalt sellele on tõusnud ka teenijate — alates võrkude ülematega ja lõpetades montööridega — töörohkus ja vastutuse suurus. Siin võidakse vastaväita, et aasta-aastalt ühenduste seisukorra paremale järjele tõstmisega ja kaablivõrgu loomisega peaks ka töö suhtelisel vähenema. See on õigus, kuid see töö suhteline vähenemine annab ennast tunda siiski väikestes ulatustes, peami-

selt linnades ja vähendab ülaltoodud 43 protsenti ikkagi võrdlemisi vähesel määral.

Kohapealsete tehniliseala teenijate õlgadel lasub kõigi tööde organiseerimine, nende läbiviimine ja juhtimine, kogu vastutus postiametkonna tehnilise korralduse ja materjalide-tööriistade tagavara allesoleku, samuti liinide, juhtmete, kõnekohtade ja aparatuuri korrasoleku üle. Meie nägime, et selle varanduse juurekasvu kuue aasta jooksul oli keskmiselt 43%, seega on ka tehniliste jõudude vastutus selle varanduse allesoleku korrasoleku üle tunduvalt suurenenud.

Tehnika, eriti veel elektrotehnika teeb kiireid, peadpööritavaid edusamme, nagu meil seda käegakatsutavalt selgelt on võimalik tähele panna telefoni ning raadio asjanduses. Iga päev toob meile siin uuendusi, uusi täiendusi. Kui näiteks mõned aastad tagasi oli meil raskendatud teataval määral telefoniiline kõnelemine isegi vabariigi piirides, siis tänapäev peame kõnesid mitte üksi Euroopa kaugematesse nurkadesse, vaid isegi teistesse ilmajagudesse. Tallinnas on valmishetatud ja peetakse töötamiskorras auto- maat-telefonikeskjaam, mis loetakse üheks keerulisemaks seadeldiseks tehnikas üldse.

Et selle tehnika arenemisega kaasa sammuda, et tõsta meil telegraafi-telefoni-raadio sidetalitust tehniliselt Lääne-Euroopa tasemele, selleks on pidanud tehnilise ala teenijad väga palju ennast-salgavat tööd tegema; ja seda nii teenistuse alal, kui ka enese teadmiste, kogemuste arendamiseks ning kõrgemale, ajakohasemale tasemele tõstmiseks.

Ülevaade Raudteelaste Keskühingu tegevusest.

1. Mäletavasti astus Keskühing Ekspluaatsiooniameti juhataja ees samme Tartu jaama roopaseadjaile puhkuse võimaldamise asjus. Sellele vastas Ekspluaatsiooniameti juhataja, et äärmiselt piiratud asetahtjate krediidid tõttu oli võimalik rahuldada puhkuse nõudeid ainult osaliselt. Puhkuse andmiseks on 2 lisatööjõudu juure võetud.

2. Septembri alul esitas Keskühing märgukirja Teedeministrile, paludes teda mitte kinnitada Raudteevalitsuse poolt väljatöötatud ja ministrile kinnitamiseks esitatud priiveo määruste muudatuste kava, mis toob tunduva kitsendusi raudteelasile.

3. Tallinna jaama roopaseadjaite Vladimir Maltis'e ja Ilo Kasemets'a töölt vallandamise asjus Teedeministrile esitatud palvele juurduse toimepanemise asjus, järgnes ministrilt vastus, et Keskühingu kiri ühes vastava materjaliga on saadetud Raudteevalitsuse Direktorile, kuna sarnased küsimused otsustab ülemuse korras Raudteevalitsus.

4. Teatavasti nõudis X üleriiklik kongress, et teenistuskirjadesse kantud administratiivkaristused kustutataks, teenistuskirjad ümber kirjutataks ja administratiivkaristustesse puutuv kirjavahe-

tus teenistuskirjade kaustadest eraldataks. Selle resolutsiooni täitmiseks esitas Keskühing Raudteevalitsuse Direktorile märgukirja, paludes korraldust, et

1) teenistuskirjad, kuhu on kantud sisse administratiivkorras määratud karistused, kirjutataks ümber, jättes neist välja need karistused;

2) edaspidi enam ei kantaks teenistuskirjadesse administratiivkorras määratavaid karistusi;

3) eraldataks teenistuskirjadesse puutuv kirjavaheetus ja

4) administratiiv korras määratud karistused — märkus, noomitus ja vali noomitus — ühe aasta möödumisel kustutataks hoopis.

Oma palvet põhjendas Keskühing käesolevas „Side“ numbris artiklis „Missugused karistused kuuluvad sissekandmisele teenistuskirjadesse“ äratoodud motiividega.

5. Koosolekul 15. septembril s. a. (prot. nr. 9) valiti Keskühingu esinajaks „Tallinna Raudteelaste Kodu“ esinajatekokku: Rudolf Nuuter, Rudolf Poobul ja Viktor Rutnik. Nende kandidaatideks jäid Ernst Peterson ja Johannes Nugiseks.

Missugused karistused kuuluvad sissekandmisele teenistuskirjadesse.

Riigiteenijate teenistuskirjade pidamise nõue on ette nähtud riigiteenistuse seaduses § 43 (R.T. 149 — 1924. a.). Riigiteenistuse seaduse § 43 nõuete kohaselt teenistuskirja märgitakse:

- 1) nimi ja perekonnanimi;
- 2) sündimiseaeg ja -koht;
- 3) perekonnaseis;
- 4) haridus;
- 5) teenistuskäik;
- 6) puhkeajad.

Vabariigi Valitsuse poolt on vastu võetud ja maksma pandud määrus riigiteenijate teenistuskirjade pidamiseks (R. T. 64 — 1927. a.).

Riigiteenistuse seaduse § 43 ei nõua üldse karistuste sissekandmist teenistuskirjadesse.

Kuna Nuhtluse seaduses on ette nähtud riigiteenijate karistuste sissekandmine teenistuskirjadesse, siis Vabariigi Valitsuse määruses (R. T. 64 — 1927) § 5. ongi ette nähtud, et teenistuskirja märgitakse ka seaduste põhjal teenistuskirja sissekandmisele kuuluvad kohtulikud kui ka distsiplinaar korras määratud karistused.

Selle juures tuleb eriti tähele panna asjaolu, et teenistuskirja märgitakse Vabariigi Valitsuse määruse kohaselt ainult seaduste põhjal sissekandmisele kuuluvad karistused. Järelikult ei kuulu teenistuskirja sissekandmisele need karistused, missuguste teenistuskirja sissekandmine pole ette nähtud seadustes. Seepärast tarvitseb olla selgusel, missugused on nimelt karistused, mis seaduste põhjal kuuluvad teenistuskirja sissekandmisele.

Nuhtluse seaduse (N. S.) § 65. näeb ette järgmised erikaristused teenistustele süütegude ja üleastumiste puhul:

- 1) Eraldamine teenistusest.
- 2) Eemaldamine ametkohustest.
- 3) Mahaarvamine teenistusajast.

- 4) Eemaldamine ametkohuste täitmisest.
- 5) Asendamine kõrgemalt kohalt alamale kohale.
- 6) Noomitus või vali noomitus teenistuskirja kandmisega.
- 7) Palgast mahaarvamine.
- 8) Noomitus või vali noomitus ilma teenistuskirja kandmata.
- 9) Märkus või vali märkus.

Priiveo määruste muutmise jälle päevakorras.

Juba pikemat aega liikusid kuuldused, et Raudteevalitsus tõstab jälle ülesse priiveo soodustuste kärpimise küsimuse, arvates et praegune moment selleks soodne on. Sellega arvestades käis Keskühingu esindaja 19. septembril Teedeministri juures informatsiooni saamas ja Keskühingu seisukohti avaldamas. Selgus, et Raudteevalitsuse poolt on töötatud välja kitsenduste kava ja esitatud ministrile kinnitamiseks. See näeb ette järgmisi kitsendusi, võrreldes praeguste määrustega:

1) Teise klassi piletite saamise õiguse omavad need teenijad, kes saavad palka 100 krooni kuus ja rohkem.

2) Isiklike priisoidupiletite saamise õigus algab pärast 6. kuulist vahetpidamata teenistust.

3) Elu- ja teenistuskoha vahelisteks sõitudeks antakse piletid kuni 30 km. kauguseni.

4) Raudteelaste organisatsioonidele antakse ainult kuus piletit aastas, vastavalt iga organisatsiooni juhatajale. Aasta pileteid ei anta.

5) Kongressidele, aasta peakoosolekutele, esindajate-kogude koosolekutele, samuti üld- ja erikogude koosolekutele sõitmiseks priisoidupileteid ei anta, vaid igaüks tarvitagu selleks oma isiklike pileteid.

N. S. § 69. märkuse järgi karistusi, noomitus ja märkus ilma teenistuskirja kandmata, võidakse määrata mitte ükski kohtu poolt vaid ka otsekohe ülemuse poolt; kuna palgast mahaarvamist, kõrgemalt kohalt alamale kohale paigutamist, eemaldamine ametkohuste täitmisest, võidakse määrata samuti mitte ainult kohtu poolt vaid ka ametisse võtva ülemuse poolt. Kõik teised karistused teenistuse alal määratakse ainult kohtu poolt.

§ 69 märkuse sisu ja mõtte kohaselt võib teenistuskirja kanda ainult kohtu poolt määratud karistusi.

Nuhtluse seaduse 5. osas, §§ 329—505, mis käsitleb riigi- ja omavalitsusteenijate teenistustele üleastumisi, on iga süüteo või üleastumise puhul otsekohe oeldud, et selle või selle süüteo eest karistatakse noomitusega või valju noomitusega, märkusega või valju märkusega, teenistuskirja kandmisega või ilma teenistuskirja kandmata. Seega ainult need kohtu poolt määratud distsiplinaar karistused kuuluvad teenistuskirja kandmisele, mis kohtu otsusega on selleks määratud. Seaduse mõtte kohaselt administratiivkorras määratud distsiplinaar karistused ei kuulu teenistuskirja kandmisele.

Üldse absoluutselt puudub igasugune juriidiline alus selleks, et administratiiv korras määratud distsiplinaar karistused — noomitus ja vali noomitus, märkus ja vali märkus — kantaks teenistuskirja.

Kui seda keegi teeb või kuskil tehtakse, siis on see võimu liialdamine, sest teenistuskirja kandes karistust, mis sinna kandmisele ei kuulu, tehtakse karistust tegelikult raskemaks ja N. S. § 401 näeb ette karistuse sellele, kes määrab alluvale suurema karistuse kui seaduses ette nähtud või suurema kui ta võim seadusega määrata võimaldab.

Mis puutub distsiplinaar karistuste kustutamisesse aegumise tõttu, siis Vene Riigiteenistuse seaduse §§ 720 ja 821 kohaselt distsiplinaar karistused kaotasid oma jõu kalendri aastaga.

Minister teatas, et ta veel sisekohti kärpimiste kohta üksikasjaliselt võtnud ei ole, kuid üldiselt pooldab kärpimisi. Keskühingu esindaja palus jätta maksvaks endine kord. Täienduseks suusõnalisele palvele esitati Keskühingu poolt vastav märgukiri.

Nii siis on kärpimised uuesti jälle päevakorral. Põhjused muidugi need-samad, mis raudteevalitsus ilka ja alati on ette toonud. Need on ju kõigil teada ja sellepärast ei maksa neid korrata. On vaid huvitav ära märkida ühe raudteevalitsuse ametniku arvamine, kes meie kõrgema administratsiooni mentaliteeti hästi tunneb. Ta ütles, et kui rongis oleksid esimese klassi vagunid või teises klassis eraldataks kupeed kõrgema administratsiooni esindajate (eriti mõnede neist) tarvitamiseks sõitude puhul, kuhu väiksemad vennad ei pääseks, siis langeks kitsenduste tegemine — igatahes klasside osas — päevakorrast ära.

Väga võimalik, et sel ametnikul on õigus. Kas raudteevalitsus tööpoolest ei kaaluks küsimust sellelt seisukohalt ja kas siis ehk ei langeks ära vajadus teise klassi pileteid saajaid väiksemad vendi suruda kolmandasse klassi, samuti teha kitsendusi kutseühingutele.

Uus määrus.

Riigi Teatajas 26. sept. s. a. nr. 76 ilmus uus määrus postiametkonna kohalike asutuste teenijate töö ja puhkeaja kohta.

Selle määrusega korraldatakse töö postiametkonna kohalikes asutustes 8-tunnilise tööpäeva põhimõttel.

Tähelepanu vääriv on siin juures see, et ainult kohalikes asutustes pannakse maksma 8-tunniline tööpäev, kuna postivalitsuses jääb tööpäev endiselt 7-tunniliseks.

Nagu kuulda põhjendatakse seda sellega, et postivalitsuses on vaimline töö, asutustes aga mehaaniline, šablooniline. Teenijatel asutustes ei ole sugugi põhjust kadestada, et kaasametnikel postivalitsuses on tööpäev ühe tunni võrra lühem, kuid küll on aga asutuste teenijatel kibedustunne sellest, et neil tööpäeva ühe tunni võrra tahetakse pikendada ja seda eriti ajal, mil palju muid raskusi ja kitsendusi teenijaid häirivad ja pigistavad (tasud vähendati, elukallidus tõuseb, töönorme suurendatakse). Teenijad ei saa ka nõustuda sellega, et töö asutustes loetakse mitte vaimlikeks tööks. Kõigile peaks olema ilmselt arusaadav, et raadio, morse või hygesi aparatuurid, samuti ka telefoni kommunaatoritel töötamine on ometi närvepingutav ja vaimline töö, samuti ka kirjade sorteerimine, raha vastuvõtmine jne. Kuid veel imelikum on seisukord, kui võrdleme kantselei tööd asutustes ja postivalitsuses. Veel kord olgu mainitud, et teenijatel asutustes pole mõtet ega tahet kaasteenijate

tööd postivalitsuses alahinnata, kuid ometi ei suuda teenijad asutustes aru saada sellest, et inseneri töö postivalitsuses on vaimline, telefoni võrgus mitte; masinakirjutaja, kassiiri, arveametniku j. t. tööd postivalitsuses mõistetakse vaimlike tööna, asutustes mitte.

Edasi on postiteenijatele täiesti vastuvõtmata, et postiametkonnas pannakse maksma 8-tunniline tööpäev, kuna see kõigis teistes riigiasutustes, peale raudtee, on 7-tunniline.

Kutseühingu keskjuhatusel tuleks tõsiselt selleks samme astuda, et postiametkonna teenijate tööaeg oleks ühtlane teiste riigiteenijatega.

Uus määrus toob ka kitsendusi öötöö tundide kompenseerimises poolteiskordselt. Seni arvestati öötöö tunnid (kell 22—6) poolteisekordselt, kuid uue määrusega ühekordselt ja ainult siis poolteisekordselt, kui ööl valveloleku aja keskmine töökoormatus on üle 20% normidekohasest koormatusest (teiste sõnadega — päevast tööst).

Kuna mitmes asutuses öötöö ei ulata 20%-ni päevatööst, siis uue määruse maksimahakkamisega ei saa teenijad öövalve järel enam rohkem vabu päevi kui üheainsa. See kitsendus puudutab muidugi neid teenijaid, kes käivad öövalvel, kuid asutuse koosseisu peale see üldises mõttes ei mõju, kuna koosseisud on kindlaks määratud töönormidega, vastavad töö hulgalet asutuses.

Ööteenija.

Postiteenijate k.-ü. Keskjuhatus tegevusest.

Posti-telegraafi-telefoniteenijate kutseühingu keskjuhatus koosolek peeti kesknelal 20. sept. s. a. Arutati suuarendatud töönorme ja nende maksmapanemist. Osakondadelt oli küsitud andmeid suurendatud töönormide maksmapaneku kohta, kas pikeneb tööpäev, kas suureneb töö hulk iga teenija kohta, kas toob kaasa erilisi raskusi, kas on osakondadel parandusettepanekuid jne. Kuna osakondadelt saadud andmed olid liig üldlauselised ja mingisugust konkreetset muudatuste ettepanekut ei toodud, siis otsustati osakondadelt paluda täiendavaid konkreetseid andmeid.

Arvesse võttes, et postivalitsuse direktor on uute normide maksmapaneku edasi lükanud, keskjuhatus enne osakondadelt täiendavate andmete saamist ses küsimuses seisukohta ei võta.

Neil päevil oli postivalitsuses koos ametkonna ja teenijate esindajatest segakomisjon kõrgenduste saamist arutamaks. Tänavu oli aga vakant-järke äärmiselt vähe ja seepärast on ainult mõnel üksikul võimalus saada kõrgendust. Kohti oli: v. am. 6; Ia — 11; Ib — 18; IIa — 6; IIb — 1; 3 — 7; v. posteljal. — 6.

Keskjuhatus otsustas korraldada üle ametkonna korjandus allveelaevade fondile raha kogumiseks. Raha kogutakse 6. kuu jooksul, alates septembri kuu palgapäevaga.

Keskjuhatus palvel tegi postivalitsuse asutustele korralduse, et palgamaksjad ametnikud korjandussumme vastu võtaks.

Sekretariaat.

Hinnad pole veel küllalt tõusnud arvavad „Ühistegelised Uudised“.

Kapitalistlikus majandussüsteemis on ühistegevus üheks tugevamaks relvaks, mille abil tarvitajad (vähemal määral ka tootjad) end püüavad kaitsta kõikvõimsa kapitali üleliiga suurte ekspluateerimis-püüete vastu. Nii mõneski Lääne-, eriti aga Põhja-Euroopa riigis on sel teel ka tõepoolest väga tunduval tagajärjel saavutatud. Nii näiteks jutustavad „Ühistegelised Uudised“ (nr. 34 — 1933. a.), kuidas Rootsis tänu ühistegelise omatööstuse arendamisele sunniti kummikartelli alandama kalosside hindu keskmiselt 8,50 kroonilt 3,50 kroonile, s. o. enam kui poole võrra. Samuti olevat õnnestu-

nud alandada elektrilampide hindu, näit. 25-vatilise lambi hinda 1,35 kroonilt 0,80 (resp. 0,85) kroonile. Niisugused saavutised on kodanikule, tarvitajale, tõesti juba midagi väärt ja öieti ise parimaks reklaamiks ühistegevusele ja abiks temale toetajate kogumisele.

Ei puudu meilgi oma ühistegelise liikumine. Kuid ehkki näib, nagu võidaks meiegi ühistegevus rahva hulgas ikka rohkem pinda, oleks vististi siiski raske tõendada, et see areng enam soodsam poleks võinud olla. Muidugi võivad selle arengu takistajaiks olla mitmesugused tegurid, ongi seda ka tegelikult, kuid

kahtlemata on üheks tähtsamaks neist tegureist meie mõõduandvate ühistegeliste keskuste (rääkimata juba väiksemaist organisatsioonest) mõnigi kord väga omapärased teguviisid, kuuldused millistest mõnigi kord häirivad paljudki, kes hea meelega näeksid ühistegevust edurada sammumas. Kuigi neid kuuldusi kõiki ei saa puhta tõena võtta, sest kindlasti mängivad nende tekkimisel ja levitamisel teatud osa erakapitali võitlusvõtted, täieliselt ilma aluseta pole nad ka mitte. Oleme varem „Sidegi“ veergudel mõnele nendest tähelepanu juhtinud usus, et sellega nende kõrvaldamisele kaasa suudame aidata. „Side“ on ju kutseühinguline ajakiri ja ühistegevuse edendamise on ka üheks kutseühingulise liikumise eesmärgiks, kuigi vast teisejarguliseks.

Seesama püüde sunnib meid seegi kord ühistegevusest sõna võtma. Nimelt sellesamas juba eelpoolsiteeritud „Ühist. Uudiste“ numbris avaldatakse mõtteid, mis võivad, kui neile aegsasti lõppu ei tehta, terve palgateenijate pere ühistegevusest eemale peletada. Seal kurdab keegi „Andres Ühistegelane“, et ühistegevuse asjust viimasel ajal liiga vähe kõneldavat, olevat tarvis „nagu veidike rohkem häält tõsta.“ Ja siis ta ka kohe tõstab seda häält seletusega, et ühistegelased oma seisukohti krooni ümberhindamise küsimuses veel välja öelnud polevatki, vaid enne ära oodata tahtvat, *missuguseid* tagajärgi see operatsioon andvat. Või hind olevat küll tõusnud üle 1,50 krooni (kas nimelt just ja üksi krooni ümberhindamise tõttu?), karjapidaja sissetulek küll vastavalt veel tõusnud ei olevat, kuid peasi olevat, et hinnad siiski tõusevad. Linnarahvas küll alul kiruvad, kuid pärast ei kurjustavatki enam nii väga, sest ega's raha maale jäävat, — see tulevat jälle linlasele tagasi (aga missugusele linlasele?). Natuke alamal jälle ohatakse, et peaks aga sealhi hindad veel tõusma (kuigi juba kõige harilikum sealhi linnas maksab üle krooni kilo, paremad lihasordid aga märksa rohkem).

Mis jutt see niisugune siis nüüd on? Kas on see tõesti meie mõõduandvate ühistegelaste („Ühisteg. Uudiste“ toimetuse toimikonna esimeheks on J. Põdra, kes meie teades kuulub Eesti *Tarvitajate* Keskühisuse juhatus hülka) arvamine? Või on see tühi loba, mida tarvitajatele serveeritakse neilt endilt kogutud sentide eest ja nähtavasti mõttega, võita nende poolehoidu ühistegevusele! Kui nii, siis kogetakse küll peagi, et see arvamine põhjalikult ekslik on, ehkki selle tagajärjel siis on kahju kandnud nii tarvitaja kui ühistegevus. Kuigi vahest poliitilised häälekandjad sunnitud on oma veergusid täitma kurgisoolamise-, koera-, lille- jne. kasvatamise õpetustega, siis niisugusel apoliitilisel liikumisel, nagu seda on ühistegevus, ei maksaks oma poolehoidjaid küll niisugusel viisil eemale peletama hakata. Mõeldakse aga seal talus siiski tõesti nii, nagu ülemaal tähendatud, siis on palgateenijail ülem aeg rohkem tähelepanu pöördma sealt niisuguse mõtteviisi väljarookimise vajadusele. Ärgu unustatagu, et just palgateenija see on. kes oma veeringutega ühistegevust üleval peab!

Kardetakse märke.

Saksamaal on keelatud kanda endise Saksa Liiklemisteenijate ametiühingu märki, nähes selles riigivastase meelsuse väljendust.

Hitleri Saksamaalt.

Riigiteenijate ühingud täielikult oma õigused kaotanud.

„Post-Nachrichten“ k. a. 1. sept. toob ära Saksa siseministri käsukirja amet-asutustele. Käsukirjas on öeldud, et sellest ajast alates, kui rahvusotsialistlik valitsus riigijuhtimise üle võttis, rahuldab ametnikkonna vajadused riik ise. Ametnike ja ametnike organisatsioonide palved ja nõudmised, eriti ministeeriumitele, kes otsustavad palga, -kõrgenduse jne. küsimusi, ei ole seepärast ainult üle-arused, vaid ka lubamatud ja ei võeta neid tulevikus enam vastu.

Ilmtingimata tuleb loobuda sellistest palvetest ja esitistest, mis sisaldavad juhtivate jõudude arvustust. Isiklised arusaamatused peavad saama lahendatud teenistusekorras.

Riigiteenijate ühingutele on seega Hitleri valitsus mõistnud surmaotsuse, sest kui organisatsioonelt on võetud õigus hoolitseda ja lahendada oma liikmeskonna huvides küsimusi, mis puudutavad nende palgaolusid ja õiguslikku korda, siis kaotab ühing loomulikult oma olemasolu mõtte.

Kuna igal vähegi arusaajal inimesel peaks selge olema, et meie vabadussõjaste ideoloogial väga palju ühist on rahvusotsialistide ideoloogiaga ja mõtteviisidega, siis ei tohiks raske olla ennustada meie riigiteenijate ühingute edaspidist saatust, kui esimesed riigi tüüri juure pääseksid.

Saksa ametnikud peavad hitlerlikult tervitama.

Saksa siseminister on teinud korralduse, et riigikantsleri poolt maksuma pandud tervitusviis võetaks tarvitusele ka ametasutuste teenijate poolt. Ametasutuste teenijad ja töölisel peavad teenistuses ja väljaspool teenistusruume tervitama paremat kätt üles tõstes. Mundris ametnikud tervitavad sõjaväeliselt, ilma peakateta aga paremat kätt ülestõstes. Ametnikelt oodetakse, et nad väljaspool teenistust tervitaksid samal viisil.

Eeskirjad kõrgemaile ametnikele.

Käsukirjas valitsusasutustele on siseminister kõrgemaile ametnikele ette kirjutanud, et nad peavad põhjalikult valdama rahvusotsialistlik-riiklist mõtlemist. Selleks ei ole küllaldane partei nimekirjas seismine, vaid esmajoones on nõutav elav osavõtt avalikest ja muist partei vähemtähtsast koosolekuist, millest kõrgemad ametnikud enamuses eemale hoidnud. Ametnikele olevat üldiste rahvusotsialistlike rahvakoosolekute külastamine sama tähtis kui osavõtt rahvusotsialistlikest ametnike koosolekuist.

Nats-juhtide kõrged palgad.

Teatavasti heitsid natsid alaliselt kõigile teiste parteide juhtidele ette nende kõrgeid palku, et nad olevat liikmete või rahva kulul osanud omale hankida äärmiselt kõrged palgad. Kuid kui natsid asusid ise juhtivaile kohtele, on palgad jäänud ikkagi samaks. See on mõnes natside ringkonnas aratanud rahulolematust, mil puhul Saksi riigikantsleil avaldas selgituse. Viimases püütakse natsjuhtide suurte palgade vajadust põhjendada.

Hitleri pilt postiasutustesse.

Saksa postiministeerium on teinud korralduse, et tähtsamais teenistusruumes saaks üles seatud Hitleri pilt, et „sellega ka väliselt väljendada Saksa riigiposti lähedat sidet riigikantsleri isikuga“.

Hitleri Saksamaal ei peeta postisaladust.

Nagu „Times“ Stockholmist teatab, sagevnevad viimasel ajal juhused, kus Saksamaalt Rootsi adresseeritud kirjad avatakse. Saksa ametivõimud seletavad, selline tsensuur olevat vajalik, et takistada salakaubalist väljavedu Saksamaalt. Ent sellele räägib vastu „Timesi“ poolt avaldatud teade, et ka Tshehhoslovakkias ja Austrias postile antud ja Rootsi adresseeritud kirjad avatakse või kinni peetakse. Nii jõudis päralt hiljuti Viinist Stockholmist ajalehele läkitatud kolmest kirjast ainult üks. Teised kaks olid transiidi ajal natside riigis kaotsi läinud. Kuna postkotid kolmanda maa läbistamisel alati pitseeritud on, võib „Timesi“ arvamusel juttu olla ainult Saksa tensusuri jämedast määruste üleastumisest, kes ei austa rahvusvaheliselt tunnustatud postisaadetiste puutumatus ei oma kodanikkude ega välisriikide suhtes.

Koosolekud teenistusruumes.

Postiminister on ära keelanud igasugused kogunemised, ka isamaalise eesmärgiga koosolekud teenistusruumes.

Rahulolematust ametnike seas.

Preisi peaminister Göring on saatnud alluvalle ametasutustele ringkirja, milles ta, konstateerides viimasel ajal asutuses ilmsiks tulnud rahulolematust rahvusotsialistliku valitsusega, hoiatab teenijaid ja nõuab rahulolematust ja usaldamatust avaldavate teenijate nimede teatavaks tegemist. Minister näeb selliste isikute tegevuses marksistliku ässitustöö jätkamist.

Keeld kuuluda sotsiaaldemokr. parteisse.

Saksa postiministri korraldusel on keelatud ametnikel, teenijail ja töölistel kuuluda ehk ühendust pidada sotsiaaldemokraatide parteiga, kes seatakse ühele ja samale astmele kommunistide erakonnaga. Teenijail võetakse allkirjad, et neil mingisuguseid suhteid pole nimetatud erakondadega ega nende esitajatega välismaal. Valeandmete avaldamise eest karistatakse teenistusest vallandamisega.

Muudatusi riigiteenistuse seaduses.

Olulisemad muudatused, mis riigiteenistuse seaduses ette võetud, on peamiselt kitsendavat laadi. Nii näit. ei või riigiametnikuks saada isikud, kes pole aaria päritoluga ehk kes abielus mitte aaria tõugu isikutega. Naised võivad ametnikuks saada alles 35. eluaasta möödumisel. Teenistuses abielunaised vallandatakse, kui nende majanduslik seisukord võimaldab neile äraelamise. Vallandamise otsustab kõrgem ametivõim, mitte kohus jne. Üldse on ametniku seisusse pääsmine tehtud palju raskemaks.

Postiteenijate massiline pensionile saatmine.

On tehtud teatavaks, et kõik need ametnikud saadetakse pensionile, kes pole täielikult töövõimelised ehk teistel põhjustel kõlbulikum teenistusse jätmiseks. Kõigile ametnikele, kellele ette pandud pensionile minna, on võimaldatud ennast väljendada kolme päeva jooksul.

Inglise postiteenijate boikott saksa kaupadele.

Union of Post Office Workers juhatus võttis vastu otsuse, milles soovitatakse kõigile liikmeile boikoteerida Saksamaal valmistatud kaupu. Otsuses on öeldud: „Ainult tõelik boikott võib veenda Saksa rahvast selles põlastuses, mis tunneb Inglise töötav klass valitsusvormi vastu, milline lõhub töörahva organisatsioonid, teenijate vabaduste eest võitlejad maalt välja saadab ja demokraatia hävitab.“

Belgia ametiühingud boikoteerivad saksa kaupu.

Belgia ametiühingute liit on samuti otsustanud boikoteerida Saksa kaupu. Nõutakse kõigis kohapealsetes osakondades boikoti-komiteede asutamist. Eriti tahetakse propagandat levitada naiste seas.

Boikoti kuulutamine Austrias.

Austria vaba-ametiühingute liit on kuulutanud boikoti igal kujul kõigile Saksa kaupadele. „Post und Telegraphie“ 9. sept. propageerib seda boikotti. Vastav üleskutse lõpeb järgmiste sõnadega:

„Iga pfennig, mis Saksamaale vähem anname, valmistab Hitleri-Saksamaale enam raskusi. Saksa kaubaostu vähenemine näidaku Saksa rahvale, et ta tegi Hitleri impoorteerimisega Austriast halba äri. Saksamaa boikoteerimine näidaku härra Hitlerile, et on olemas rahvusvaheline maailma-südametunnistus, mis protesteerib inimliku tsivilisatsiooni ja Saksa nime häbistamise vastu.“

Schveitsis ja Hollandis

on ametiühingud samuti asunud seisukohale, et tuleb boikoteerida Saksa kaupu.

Nõukogude-Vene postiloludest.

NÕUKOGUDE VENE

postiteenistuses annab end teravalt tunda *töövõljakuse langus*. 1932. a. oli Rahvakoormissaride Nõukogu sunnitud välja andma direktiive „kõige lühema aja jooksul telegrammide korrapärase kätetoimetamise otstarbel“. Nüüd on tulemused veelgi halvemad. Telegrammest viibisid aasta esimesel veerandil 23,8%, teisel veerandil 36,4% ja kolmandal veerandil 43,5%. Viibimise kestvus oli 1—24 tunnini, nõnda et telegrammi kätetoimetamiseks läheb sama palju aega kui harilik kirja kättesaamiseks. Posti kaudu edasitoimetatavate telegrammide arv on 39.000 tõusnud 635.000. Teiste sõnadega: 4,5% kõigist telegrammest toimetatakse edasi harilike kirjadena.

Ka telefoni alal on seisukord halvenenud. Keskmine ooteaeg on 78,6 minutit. Üksikuis linnades on see veel kõrgem: Leningradis 122 min., Moskvas 115 min. jne. Halva töö tõttu langeb pea-aegu 40% tööajast puhtteenistuslike kõneluste pidamiseks.

Deserteerimine — raskused ümberpaigutamisele. Rahvakomissariaat on postiteenijale ära keelanud ülemineku teistesse ametkondadesse. Raskusi on postiteenistuse alale tagasi siirduvate spetsialistide paigutamisele, eriti võrrase kohta määramisel. Nii on näiteks Minskis spetsialiste enam kui vaja, kuid nad loobuvad ümberpaigutamise teistele aladele. Erivanis luhtus katse postiteenijaid sundida tagasi pöörduma oma erialale. Tööliste paigutamine teistele aladele on võimatu. Samaaral on 71 spetsialistist ainult 11 postiteenistusse tagasi pööranud, Saratovis on 35 teistesse ametkondadesse antud spetsialistist ainult 2 tagasi tulnud, Leningradis 75 spetsialistist ainult 28 jne.

Sageli tuleb ette juhtumeid, kus postiteenijad enam teenistusse ei ilmugi ja deserteeruvad. Tehnik saab näit. ümberpaigutuse teise linna. Ta ei tahtnud seal teenida ja kadus. Kaks teist tehnikut pidid õppeaja möödudes sõitma oma määratud kohale Arhangelskisse. Nad mõlemad loobusid. Mõnes kohas tehnikud loobuvad oma tööst ja kaovad — teadmata kuhu.

Töödistsipliini langus. Kuna töödistsipliin iga veerandaastaga ikka enam ja enam langeb, on Rahvakomissariaat nüüd korraldanud, et kõik postiteenijad, kes ilma mõjuva põhjuseta teenistusest ära jäävad, saavad teenistusest vabastatud. Nende vastuvõtmine teistesse postiasutustesse on keelatud. Arvestuste kohaselt langes 1. veerandil iga 1000 teenija peale 55 päeva, mil tööle ei ilmutud, 2. veerandil 80 päeva ja 3. veerandil 104 päeva. „Pravda“ kirjutab: „Et post suudaks oma ülesannet täita, selleks tuleb viibimata hävitada postiteenijate ja kirjakandjate ridadest kõik kulakud ja kulkute agendid.“

Erilised volitused töökorraldajatele. 27. jaanuaril s. a. avaldas Rahvakomissar Ruikov postiteenijatele käsukirja, milles konstateeritakse töökvaliteedi alalist langust viimasel ajal. Posti-töö jätkvat soovi. Ajalehed ja kirjad ei toimetatavat saajatele kätte. Enamas jaos postiasutustes tekkivat pakkide ja muude postisaadetiste ummistus. Ikka enam võtvat maad kuritarvitused rahakaartidega, postpakkide röövimine, ajalehtede kõrvaldamine jne.

Rahvakomissar selle pahe kõrvaldamiseks on vastavatesse valitsustesse ja ametasutustesse nimetanud erilised esinadajad, kes varustatud erakorraliste volitustega.

Varia.

Majanduslik tulu Rootsi riigi raudteede elektrifitseerimisest.

Rootsi parlamendi poolt hääkskiidetud kavade põhjal elektrifitseeritakse 1936. aasta lõpuks 2.700 km. raudteed, s. o. 40% kõigest Rootsi raudteedest. Raudteede elektrifitseerimine toob majanduslikku tulu. Näitena toome Kiruna-Lulea-Svartön liini, kus peamiselt transporteeritakse rauda, metallmulda. Selle liini elektrifitseerimise tõttu raskenesid rongid (vedurid välja arvatud) 1300 kuni 1900 tonnini, kuna kiirus samal ajal suurenes 52%. Stockholmi ja Göteborgi vahelise liini elektrifitseerimise tõttu suurenes reisijate liiklemine 34% ja kaubavedu 18%.

Raudteelaste streigi tulemused Iirimaal.

Nagu teada, streikisid Põhja-Iirimaal raudteelased jaanuarikuust peale kuni aprillini. Osaliselt läks Raudteevalitsusel streigimurdjate abil korda mõned rongid käima panna. Et tulemused kuigi suured polnud, seda tõendab veebruarikuul liiklemisstatistika. Selle statistika andmetel vähenes reisijate arv 92% võrra, tulu reisijate veost 90%, kaubavedu vähenes 96%, sissetulek kaubaveost vähenes ka 96%.

Liiklemisvahendite võistluse reguleerimine Helveetsias.

Raudteede ja veoautode esinadajad esitasid peale pikki läbirääkimisi seaduseelnõu, mille abil reguleerida võistlemist raudtee ja auto vahel. Auto veotariifid olenevad raudtee tariifidest. Koostati komisjon 3-est tööstuse, 3-est raudtee ja 3-est autoliiklemise esinadajaist. Selle komisjoni ülesandeks on valvata raudtee ja auto koostöö üle.

Rippumatu, iseseisev ja ülemuse survest vaba riigiametnike klass?

„Vastavalt iga riigiteenija peale pandud kohustele ja riikliku tegevuse tähtsusele, varustab riik teenijaid vähe- ma või suurema õigustega... Suurema kindlustuse pakkumine ametnikule on tingitud: et tekiks rippumatu, iseseisev ja ülemuse survest vaba riigiametnikkude klass...“

(Riigikogu üldkomisjoni seletuskiri Riigiteenistuse seaduse eelnõu juure. II Riigikogu. VI istungjärk. Protokollid nr. nr. 125—183. Lisa nr. 58).

Nii kirjutati ja kõneldi 1924. aastal. Väikese näite sellest, kuidas need ilusad põhimõtted üheksa aasta jooksul tegelikus elus läbi on löönud, pakkus üks hiljutine kohtuprotsess, millest „Päevaleht“ (v. nr. 245 — 9. sept. 1933. a.) kirjutab:

„Kordniku protsess oma ülemusega“.

Neljapäeval protsessis Tallinna-Haapsalu rahukogus endine kordnik Erich Mõistlik Tallinna 3. politseijaoskonna endise komisari O. Sadov'iga, kes Tallinnast hiljaaegu määrati komisariks Elvasse.

Lugu oli juhtunud juba läinud aasta juunis. Komissar Sadov laskis enda juure kutsuda kohe peale valvekorra lõppu kordnik Mõistliku. Samasuguse käsu olid saanud ka kordnik Pihlak ja Assman.

Komissar hakkas kordnikkudele tege- ma peapesu, et need küllalt vääriliselt ei pidavat endid ülal postil olles, „plära- vat“ seal ilma asjata jne. Mõistliku poole pöördes oli komissar tähendanud, et see on „kuradi tohman“, sest „tolgen- dab“ postil ega märka prefekti autot, kui see möödub, ega tervita seesistujat (Hirmus süütegu tõesti! „Side“ toim.). Kordnik püüdnud komisarile vastu tä- hendada, et kuigi ta on eksinud, siiski ta ei saa rahul olla sellega, et komissar teda sõimab.

Komissar saanud seepeale ägedaks ja korranud kordnikule veel kolm korda, et see on „päevavaras“. Mingu siis kordnik ja kaevaku ta peale! „Selle hea nõu jär- gi kordnik ongi talitanud. Mis edasi sai, sellest kirjutab leht:

„Nüüd siis oli lugu otsaga kohtus, kus kuulati üle hulk tunnistajaid, kes

kõik olid kuulnud komisari krõbedaid sõnu. Komissar ise polnud kohtusse il- munud. Kohus karistas teda 15-päevase arestiga tingimusi...“

Kordnik sai küll võidu, kuid vist trööstib see teda vähe. Sest esialgu peale ülalkirjeldatud lugu ta paigutati ümber 5. jaoskonda, kust hiljem vabas- tati teenistusest koossejate koondamise tõttu.“ (meie kursiiv. „Side“ toim.).

Mis sai teistest kordnikkudest, kes komisari sõimu vaikides ära kuulasid, seda kahjuks lehest ei selgu, kuid arva- tavasti teenivad nad tänapäevani edasi, muidugi kui vahepeal nende iseseisvuse- tunne rohkem arenenud pole.

Küsimusi Postivalitsusele.

1) Korrespondentsi vähenemise ning töö- normide suurendamise tõttu on paljudes kontorites — eriti V, IV ja III kl. kontori- tes — vähenenud töö, on tõmmatud kokku koosseisu. Kuna aga senine koos- seis IV kl. kontoreis on 2—5 inimest ning III kl. 5—15 inimest, siis on olukord paljudes kontorites kujunenud niisuguseks, et III kl. kontoreis on neli inimest (mehestiku kalkultatsioon juba paar aastat näitab sama). Kui töö vähenemise tõttu Postivalitsus kavatses viia kontoreid klassis allapoole, mis saab siis klas- sis allavõidud kontori ülemast ja abili- sest kui nad järku ei sooviks kaotada? Kas viiakse nad sunniviisil järjuga allu- poole või võimaldatakse neile vastava- järguline koht suuremas posti-tel.-telegr. kontoris.

2) Paljudes maa-asutuses tuleb kirju- tada suurem osa rahakaarte ning sisse- maksukaarte igasug. rendimaksudeks jne. ametnikel. Kui keeldutakse seda tege- mast, siis võidakse ametnikke süüdistada vastutulematuses. Kas ei oleks parem määrata sellel toiminguil väikene maks riigi või teenija kasuks, kuna ühikute alla neid toiminguil arvata ei saa?

Provintslane.

EKSAMIKOMISJONID TALITAGU ERA- POOLETULT JA ASJALIKULT.

Mäletavasti võeti möödunud raudtee- laste kongressil Ehitusameti liini jaos- kondade juures moodustatavate eksami- komisjonide tegevus terava arvustuse alla, tuues ette kujukaid näiteid selle kohta kuidas mõnes komisjonis on talita- tud. On olnud juhtumeid, kus millegi pärast eriti soovitatud kandidaatidele on osutatud ka erilist vastutulekut, kuna aga ilma eriliste soovituseta kandidaate on püütud sihilikult kukutada läbi. Nüüd on Ehitusameti juhataja poolt kõigile eksamikomisjonide esimeestele kirjutatud ette valvata hoolega selle järele, et kom- isjoni liikmed suhtuksid oma kohustus- tesse täiesti erapooletult ja asjalikult.

RAUDTEELASTE KESKÜHING SELGI- TUSTÖÖD TEGEMAS RAHVAALE- TAMISE PUHUL.

Puhkepöevadel, 24. septembril ja 2. ok- toobril korraldas Keskühing ühes raudtee tööliste ühinguga selgituskoosolekud Mõis- sakülas ja Valgas. Pikemas kõnes Kes- kühingu esinadajad põhjendasid oma seisu- koha võtmist rahvahääletusele tuleva põ- hiseaduse muutmise eelnõu kohta. Nende seisukohtadega oldi täiesti päri. Igasug- used kuulused protesti avaldustest osu- tusid täiesti alusetuteks. Mõlemis sõlme punktides on raudteelased täiesti teadli- kud, mis on kaalul ja talitavad seetõttu Keskühingu seisukoha kohaselt.